

619/84

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
ЗАВЧНА КОЛЕКЦИЈА
Број: 873
ЧАЧАК

ДРАГАЧЕВСКИ ШРУБАЧ

Гуча, 2—5. IX 1971. године
Број 5   Цена 1. дина.

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
ЗАВЧНА КОЛЕКЦИЈА
Број: 873
ЧАЧАК

ВРЕМЕ ТРУБЕ

Од пакливека: као олашавање срца људских. У строју, и у пољу: звучно забожури. Због човека! Да му желе, неизмерни, буде! Уз босиљак, и уз перунику.

Олашавање: непрестано. Прво: у боју. После: кад се рађа, и узмире, понајвише. Па: кад се прстекује, именује и венчава! Трубе трубе, трубе: до изнемоглости тако.

Из шумарско гласи се: због опанка! Да тупне!

Испод накуклије: због харџе из биклије! У пиеничњаку, крај булке! У трави, док марише дуњица и беле раде! Под крило ж птице! Уз јек меденце!

Глас јој обилази и срца и биље! Благо-сила!

Изведе поље опанком и појем! Ођердали свет!

На њен глас: звезде у поља непреледна!

На њен глас: руже у прелету и свирале.

Крунише плач човека! Мудра!

Па: кад за прстенују! Возвишење звучно!

Па: белина младалачки кад је, к'о уздар-је!

Да све затрепери: брујем и нежнилом! Не клетвом.

Али: боли кад се човек закрајугати, пуцком ил' онако на онај свет ничемне! Глас јој до суза бодећна!

Распиње човека. Распиње птицу и цвет! Свет васцели! Тако гласна! Под срцем, под опанком, и оти, и крти вредој!

Траје: ко завет ил' заклетва! Срца јој нашта: стража ненадканина! Зато јој звучно њима даровано! И: труби, труби, Док се рађа, венчава, узмире и љуби! Гласна! По драгачевски!

Златној, пој јој још златнији био! Под гуњом и опанком!

Младин ВУКОСАВЉЕВИЋ

ДОБРО ДОШЛИ

ДОБРИМА ДОШЛИ!

Балада о црвеном учитељу

Четрдесет прве задесен се у Горњем Дубау млад учитељ, Голубај, бечејски.

Беше то млади право „дрвњак“. Тако ове (кожи) је по четина.

А роба је из Губерније, драгачевске. Учитељске муче Челерова, челијарна иваче.

Горња је Дубај „бонг“ иза њега. Без путева. Једина се за са светом-телефон за Гучу. Преко Доњег Дубца. Телефон геренски, без бројчица.

Потошкова пенице иде у Гучу. Уко два пешака. Други два пошту одла. Три пута недељно.

У школи услови никакви. Пребрини, дубачки, усталам. Скамље, олајсани до, карта Краљевине СХС. А до најближе веошна — тридесет километара.

У „метану“ камена с релне нико ју равна не беше. У дољ је сквако данак од сеоске каљична.

Дубачки палате: У село је „Уча“ донео гулеву допу. Мнози долазе да је виде. Први пут „лота“ и млади рачтељ окупљају

Душан Плазнич

жаљерију. Увек у дрвеној кошчи, „Уча“ води таче, и тајне, разговоре са сеоским каљична.

Стари, у предвечерје рата, поповређу. Као да маслућу. Потојно се „мишца“: — УЧА ЈЕ ЦРВЕНИ!

А онда — Р А Т ! За преко одмора, док несташа бечејачки и ћурљиве девојчице оштре своје „лежнители“ о школаске степенке, „Уча“ поведе луга. У оку ју немир. А неће балек — туђава.

Увекс Душо разговара са дубачким каљична.

Земци: долази то вреде. Разлијана у светлости дубачки пошља. И ни сја

не може да сврати зашто му пред очи долазе слике са саврши. Доктор Милошевић. Сећа се добро то 20. јануара 1923. када је дошао, из Ужича, са дружини, на саврши. Говорио се тада да ће доћи у време.

Секунду се телефонске зације. И та веза са светом се кије. Почело је.

Учитељ Душан Плазнич постоје борца. А још ни релур не беше.

У новом српскомо одољу, најмлађи војо дружини, пр вине учитељ креће према сабојо.

Новио рачини за увек о таваљу „табаниче“ и „лежнители“. И вине никад неће сести у скаље.

Гошине: 1923... данас већ средовечни људи с поносом

ПОДУХВАТИ АСФАЛТИРАЈУ СЕ СВЕ ВАЖНИЈЕ САОБРАЋАЈНИЦЕ

Драгачевци су на далеко познати по великим улагањима у изградњу нових комуналних објеката. Ти нови објекти граде се углавном средствима месног самоуправноса.

Да није било удруживања средстава грађана, вероватно многа важна дјела не би имала нове школе, електричну мрежу, путеве, водоводе...

Та, ипак, најзначајнији од тих подухвата остварује се баш у овој години.

Крајем прошле године, на референдуму, Драгачевци су се изјаснили за завођење новог месног самоуправноса. Циљ је био да се обезбеде средства за асфалтирање најважнијих саобраћајница у јужини од 56 километара.

Реч - две о једном изузетном документу

Из устаничких дана 1941. године сачувани је један документ, који најбољим сведочи о храбрости и слободарству Драгачева. Реч је о прогласу Србског повереника КИЗ за ерез драгачевски:

СРБИ И СРПКИЊЕ СЛАВНОГ ДРАГАЧЕВКА

Немачка хитлерова војска злочинаци, која је поробила и опустошила нашу земљу најбољим свештеници о храбрости и слободарству Драгачева. Реч је о прогласу Србског повереника КИЗ за ерез драгачевски:

причају о „свој“ учитељу. Виде за бечејски очима:

Огроман, високог раста! Виде га како са кробој и риди јури за колото... како, блато масљеним, за читаву „лажу“ обоборио млањока саво колету Уршиа Росица.

Неколицина га видеше, послеђа луга, и како је, на „Пролет“, наљена омиљанске срвица.

Јесеи, четрдесет прве. Жсто је ивине најмлањало надове. Октобред беше златан и крвав. Пре ивиша пави су млађина. Код Приское школе, у близини Краљева, и дубачки учитељ Душан Плазнич.

Првекс учитељ је имао само деветнаест година.

Пробрат Раовић Радован М. Маринковић

На Бјеловешћу подигнут споменик

У напред крају се веома свећано прославља тридесета годишњица устанка. Одражно је, до сада, ивине свећности и отприлико је неколико споменика.

Почетком прошлега је у два чинама постављена биста шпанском борцу Миленку

чапа, а открио га је генералпуковник Милош Јапанчић, прекојени борца славног Драгачевског партизанског батаљона.

Прослава Јубјавије устанка трајаће све до краја године. Поред манифестационог, ова прослава има и радни

Са спомеником на Бјеловешћу

Марковићу, родом из села Далина, који је погинуо 1937. године боречи се за слободу шпанског народа. Споменик у Далинама открио је Марковић са вишеј саборци Обрен Стиповић.

У току прославе Јувејских празника на историјској Бјеловешћу, брду у селу Крастај, код Јучина, на коме су се у оба светска рата водиле велике битке, откривен је монументални споменик. Ово обележје израдио је Град Јованчићев, наставник из Лу-

карактер. Међу најзначајније објекте, чија је изградња започела у овој години, убраја се модернизација путева Гуча — Горачиња, Гуча — Веча — Каопа, Лучани — Марковића и Гуча — Котрајца — Вучковића. Сви ови путеви, који су дуги 56 километара, граде се из средстава месног самоуправноса, из учешће предузећа на путеве из Титовог Ужича, и треба да буду завршени до краја 1973. године.

Златна труба

Десимиру Першињу

Први Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан је у Гучу 14. октобра 1961. године.

На Сабору су се појавила четири сеоска трубацка оркестра.

За прегу трубу Драгачевског сабора прогласио је Десимир Першић из села Горачиња. Чланови оркестра из Горачиња прогласио су и за најбољег оркестра из првог Сабору. Назив другог оркестра припао је трубацма из села Далина.

На првом Драгачевском сабору сеоских трубаца најблише обичајног старан у народној ношњи био је Милош Ошовић из Лива, а најблише обичајног старана била је Наталија Бурић из Гуче. Назив најблише обичајног старан у народној ношњи припао је Вранку Зеленику из Рогаче, најблише обичајног старана — Милану Пречић из Гуче.

На Сабору је било преко 10.000 поштелана.

Златна труба

Десимиру Першињу

Први Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан је у Гучу 14. октобра 1961. године.

На Сабору су се појавила четири сеоска трубацка оркестра.

За прегу трубу Драгачевског сабора прогласио је Десимир Першић из села Горачиња. Чланови оркестра из Горачиња прогласио су и за најбољег оркестра из првог Сабору. Назив другог оркестра припао је трубацма из села Далина.

На првом Драгачевском сабору сеоских трубаца најблише обичајног старан у народној ношњи био је Милош Ошовић из Лива, а најблише обичајног старана била је Наталија Бурић из Гуче. Назив најблише обичајног старан у народној ношњи припао је Вранку Зеленику из Рогаче, најблише обичајног старана — Милану Пречић из Гуче.

На Сабору је било преко 10.000 поштелана.

Немачка је до сада изгубила близу 100 дивизија. Пот Хитлеровина ивине гле је зајавио.

Крвави непријатељ свих народа, а нарочито нас Словена, захваљујући издјин и које кажеви изаграда српског народа (Феликс Ботрај, Недељко Анђелић и други) неуклопајени прегазно је нашу земљу. Прегазно је, али покорно ивине. Никада српски народ ивине изгубио своју слободу на срамнио начину. Ми ивине тако рећи ивине неуклопајени, а непријатељ убија и пали, пљачка и пустионо по ивине земљи.

СРБИ И СРПКИЊЕ СЛАВНОГ ДРАГАЧЕВКА

Данас када је цео свет уобуру борбу против заједничког непријатеља, кад немачки фашистички дроти од удараца, српски народ не сме изостаати у току борби. Заједно са осталим народима Југославије, заједно са народима поробљене Европе, устали су и устали Срби да са пушком и рупи оцеру окаљину чисте и јеру своју слободу. Неће Хитлеру помоћи ни Хитлер ни Пелачица, као што ивине поведе. Ђетини, из јави народ зна да су сви они који служе непријатељу неуклопајени — издајнице те ће и ми нама дати заслужену награду. Српске очи ивине су Пелачица када је 24. августа ивине у немачку команду на преговоре и провао своју старачку савест.

Програм саборисања

ЧЕТВРТАК, 2. СЕПТЕМБАР

- 8 часова: Отварање драгачевских шпрти
- 8—15 часова: Саборисање за своју душу и свој грош
- 15 часова: Отварање изложби:
  - икона Јанка Михаиловића Мелера, драгачевског сликара из прве половине XIX века
  - вајарских радова Богосава Живковића и његових ученика—вајара Милице Стојановића и Ивана Поповића и сликара Милице Зарић
  - рукотворина драгачевских ткаља — радова у дуборезу Николе Поповића—Попи
  - керамике Бранимира Кећереца — Кећера
  - слика и скулптура Николе Ковачевића
  - слика Предрага Радоновића
  - радова ученика ОШ „Богдан Капетан“

- 16.30 часова: Пријатељска фудбалска утакмица ДРАГЧИЗАН (Веоград) — ДРАГАЧЕВО (Гуча)
- Од Језине до Златнобра — песма, слика и ирнка од заранка до уранка

ПЕТАК, 3. СЕПТЕМБАР

- 7 часова: Трубачка бујдилица
- 8 часова: Састајак раносбораша
- 10 часова: Сусети ратника (преживио ношци „Албанске споменице“ и борци Драгачевског партизанског батаљона)
- 12 часова: Скуп Драгачевца у Трубаčkoj републици
- 12—19 часова: Саборисање за своју душу и свој грош
- 19 часова: Човек за дочек—наступају дувачки оркестри из Брњака и околине
- Ирнка без престанка

СУБОТА, 4. СЕПТЕМБАР

- 8 часова: Трубачка бујдилица
- 9 часова: Састајак раносбораша
- 10—14 часова: Саборисање за своју душу и свој грош
- 14.30 часова: Дејаве трубачка и фолклориста
- 11 часова: Пријатељ пријатеља (ревија фолклора из свих крајева наше земље)
- 16 часова: Представичке дувачких оркестра
- 19 часова: Песници на изложбама (наступају песници са села, чланови друштва „Суњикрети“ и сарадници „Расковника“)
- Од заранка до уранка игра кола без престанка

НЕДЕЉА, 5. СЕПТЕМБАР

- 8 часова: Трубачка бујдилица
- 9 часова: Момачка надметања (народни вишебој)
- 10 часова: Пријатељна фудбалска утакмица ДРАГАЧЕВО — НОВИ ПАЗАР
- 11 часова: Драгачева поворка и импровизација старе драгачевске свадбе
- 12 часова: Бирале најбоље народне ношње
- 13 часова: Пријатељ пријатељу и „Суњикрети на сунцу“ (ревија фолклора из свих крајева наше земље и наступи песника са села)
- 15 часова: Финално такмичење дувачких оркестра

До вјештава до издуже сабора

ДРАГАЧЕВЦИ!

Ви који сте у борби за национално ослобођење предначили у прошлости, ви сте увек волели слободу и за њу се борили, немојте овога пута изостати, не смијте дозволити да на наше бистањаво Драгачево падну мреже издајства. Из ваших брда и долина ви морате предати кукавичлук. Житоште и прегрете издаци из класе издајника који кажу да није време и да треба чекаати. „Ко каже чекаати, на његова уста војвођа Хитлер“, поручио нам је представник Југославије са Савеселовског конгреса у Москви.

У тој борби ви морате бити сложни. Када је у питању заједничка ствар, кад је у питању слобода, нек нестане међу вама сваке и личних пристоје. Претрпе такође и све оне који у борбу улазе ради неких себичних циљева. Данас није време да се припремају терени за посланичке мандате. Води се велика и часна борба за отаџбину и слободу, где ће доћије народ сам одлучити о својој судбини.

ДРАГАЧЕВЦИ!

Не оклевајте ни часа и не заваравате се лажима некрпаљених и изданица српског народа. Узмучите се смеом у борбу и приступајте у наше одреде, иначе ће вас петоголонашка влада мобилиса-

НАШИ ГОСТИ

Вајари и сликари из села Лесковца

Док се сликарство наивних у Југославији јавља тридесетих година нашег века, паралелно у неколико ме вубоиво улањских центара, вајарство наивних, посебно у Србији јавља се готово 30 година касије. Једра је пролазило десет година од појаве родонајачка српског наивног вајарства Богосава Живковића, а у овој области постигнути су резултати који је увео у ред врхунских остварења. Вајарство наивног Србија је, готово од самог свог почетка, унео у стваралачку напаш наиваца протекле деценије ово обласке фантастичног и иреалног, које није остало без утицаја на даље појаве и стварања југословенских скултура на чак и сликара.

Неоспорно, најзначајнија појава у нашем наивном вајарству и један од највећих чаченаца наше наивне уметности уопште је Богосав Живковић. У своју уметност Живковић је увео пребогато машту, зачуђујућу фантастику, али исто тако и наизглед једноставно ствари и збињања из живота. Јер, Живковићево дело, без обзира на јак удео фантастике, не може се посматрати изоловано од токова живота. Све што доји даје је једно самокоствено казивање о својој крајини. То је прича о Србији; не она тојој кавка је данас, већ о једној архаичкој земљи, о земљи сећања, која као да је сагледана из далеке прошлости, а у коју поире за широки захватом.

Живковићева уметност про изклаци из свакодневности и иматинације. Он истовремено даје свет у коме живи и свет снова, сачињен у пуној слободи маште и интениције у коме битишу утваре и неубична митска бића у које се, легенда каже, некад веровало. Живковић даје свет унутар кога је реално спојено са иреалним, стварност са сновима, што немогућу делу даје посебну драж. Као у некој зачараној земљи живи човек поред других поједних чудовишта и четкица о вољени заједнички кентаур, човек и змија, до-

бро и зло. И сав овај неубичан свет објавиен је осећањем заједности. Свај осећај је увек присутан без обзира да ли поједином пластиком, као целином, композира фино лирско надахнуће, или је проткана осећањем прозаланости, или из не изирире дирљивост детинствена света која буди у нама даљена снанаја из детинства и праве представе о свету, или драж казивања старинских легенди. Оно што такође изабра из целине Живковићевог дела је јединствен осећај снаге. Чини се да је једноставним ребрским појмом пренео у дрво све неконске снаге свог народа. Значење Богосаваљевствара одразило се и на рад других самоука. Тако је

Вајар, модел и делов Богосав Живковић

његов утицај данас већ сасвим евидентан у скулптури Војводе Крчећ, док се из села Лесковца у коме живи већ неколико година окупао око његов група младих вајара и сликара, која заједно са њима наставља традицију обликовања дрвета...

(Из каталога за изложбу Лесковачке школе у Степенојцу) Милица МАШИРЕВИЋ,

Ученици Богосава Живковића у Гучи

МИЛИСАВ СТОЈАНОВИЋ, рођен 1960. године. Један од најталентованијих ученика Богосава Живковића. Имао

Милицаса Стојановић

једну самосталну изложбу (у Степенојцу) и више колективних. Своје радове излагао, прошле године, у Врисоу (Белгија) заједно са Драгачевском групом деца. Скулптуре му се налазе у бројним галеријама и приватним збиркама у земљи, као и у Немачкој, Француској Сједињеним Америчким Државама, Белгији и Швајцарској. Вајар снажнок замаха и фантастички композиција.

ИВАН ПОПОВИЋ, рођен 1948. године. Са Богосавом Живковићем излагао у Веограду, Степенојцу и селу Лесковцу. Радови му се налазе у галеријама и приватним збиркама у земљи и у Сједињеним Америчким Државама, Малеизији, Немачкој, Француској и Швајцарској. У дрвету ради композиције са мотивима из сеоског живота, са приметним примесом фантастичног.

МИЛИЦА ЗАРИЋ, сликар. Рођена 1924. године. Сликарићем се бави само две године. Излагао радове у Веограду, Степенојцу и селу Лесковцу, заједно са Богосавом Живковићем и Милицасом Стојановићем. „Слика рустичним на чини припоре из живота се ла“.

Слике Милице Зарић налазе се у Галерији у Лазаревој, затим у Немачкој и Сједињеним Америчким Државама.

РАДИВОЈЕ ЈЕДИЋ је најмлађи ученик Богосава Живковића. Има 18 година и још нема самосталних радова. Ради са Богосавом Живковићем који каже да је Једић веома талентован и упоран.

Сабор је постао смора народног стваралаштва

Гучу је посетило око 200.000 поклоника народног стваралаштва. — На тамничу труба победили Бакија Бакић и оркестар Јунуза Исмаиловића

Десет дана, од 28. августа до шестог септембра, трајао је у Буваљини, десети по реду, традиционални Драгачевски сабор сеоских труба. Десет дана је Гуча била сведочење свог изворног народног стваралаштва. За то време, овај крај је посетило око 200.000 поклоника народне музике, поезије и уметности.

Организатори су се постарали да посетиоцима омогуће да виде квалитетне извођења самоуких вајара, вајарничара и карикатуриста: Бо Госара Живковића, брањанин из Чекеврице, Николе Поповића, Прерађа Радоновића и Мице Станковића. На живо је сликала такође је прилашка и репрезентативна изложка рудничанки Драгачевске задруге жена из Доњег Дубца.

Значајно место на овој самој јеврској смотри народне уметности имале су и фолклорне групе. Порука група из два гачевских села Горачића, Граба, Пухова и Јасина, на приредбама које су одржане у задња два дана учествовала су и фолклорне групе из Призрена (Косово), Житишта (Боснија) и Птуља (Словенија).

Програм последњег дана Сабора био је свакако најатрактивнији. Трубачком будилицом, у рано јутро, уз девет труба и прасак прагњаци, у присуству око 10.000 посетилаца, одвијао се програм последњег дана. Посетиоци је посебно импресионалирао драгачевска помера у којој су, са трубама, улицама Гуче дефилвале групе колица, косача, прела и кестељаца, које су певале старе и већ заборављене народне песме. У поворци су учествовале и фолклорне групе из Призрена, Житишта и Птуља. На крају поворе ишла је старе драгачевске свадбе, коју су припремили аматери из Виче.

У предопређеним часовима одржана су музичка надметања у гађану свадбарске ја буре, рвању у кости и батлању камена с рамена. Најбољи стрелац био је Адам Миловић из Вачовице код Крагујевца. Надаље је калем батлању Бранко Поповић из Јевевице код Чапача и на тај начин поновно успех са претходног сабора. Занимљив случај десно се на тамничу најбољих рвача у кости. Наиме, финалисти су

били Михаило и Милојано Сеничић, из Горачића, иначе браћа. Победио је после упорне борбе Михаило К. Сеничић.

И на овоме сабору бирани је најлепша стара народна пошња. Најдешније обучен момак био је Радован Ђошловић из Лучана, а најдешње обучена девојка Марца Јежић, такође из Лучана. Међу старијих особама најдешњу одећу имали су Бранка Калачевић и Душан Мирковић, обоје из Виче.

У 15 часова, уз прасак прагњаци, у присуству око 60.000 посетилаца одржано је финално такмичење дваучких оркестара. Као и претходног дана, у финалу су појавило 13 најбољих трубачких састава из целе Србије.

Организаторима припада признање за напоре да на такмичење доведу заиста квалитетне саставе, тако да је жири имао изузетно тежак задатак приликом одлучивања о победницима.

Такмичари су се оркестри Бакије Бакића из Врање, Османа Салићевића из Прекодолца, Сулеја Ајдуковића из Лучана, Срећка Обрадовића из Ртњу, Јунуза Исмаиловића из Прекодолца, Радомира Јовановића из Граднице, Миловоја Станимјровића из Криваца, Станка Гавољанића из Горачића, Фејата Јајинића из Војника, Радована Бабића из Миљшевог Села, Митра Јазовића из Криваца, Дурмиша Савићанића из Дутојине и Раке Костића из Јукова.

Гледаоци су бурним аплаузима поддржавали све оркестре, док су фолклорне групе из Драгачева, у народној пошњи, испрели поворци, на челу са старом Крагом Илић из Граба, играле драгачевске кола.

Проглашење победника и затварање Сабора, уз спиралне саборске химне „Смора и Каблара“, као и на почетку такмичења, посетиоци су, такође, поддржавали аплаузима.

За прву трубу Драгачева, по трећи пут, проглашен је Бакија Бакић из Врање, коме је додељена труба „Изустропане политике“ и 15000 динара од стране Београдске банке. Друга труба је Фејат Сејдић из Војника, а трећа Рака Костић из Јукова.

За најбољи оркестар проглашен је састав Јунуза Исмаиловића из Прекодолца код Вањачиног Хама, коме је додељен комплет инструмената за дваучки оркестар. Други оркестар је екипа Радована Бабића из Миљшевог Села, а трећи из Граднице код Сувањина.

Меморијална награда професора Миломира Васиљевића из Београда за најизворније музичариње припала је оркестру Криваца II, а награда за најбоље одвирану народну песму еским Кравица I. Оркестар из села Ртњу добио је награду за најбоље одвирану народно коло, док је оркестар из Војника награђен за најбоље одвирану марш.

Стручни жири је за најбоље бубњара прогласио Не Факира Исмаиловића, а за најбољег басисту Шерифа Салемовића.

Жири публике је за најпопуларније трубаџа прогласио Миломира Станимјровића из села Криваца код Титове Ужнице и доделио му трубу.

Милан ЂОКОВИЋ

Речи победника

БАКИЈА БАКИЋ, ПРВА ТРУБА ДРАГАЧЕВА:

— Мене је Сабор родној Угтвари, ја се на сваком сабору поново раван. Верујте, ја година дана живим за Гучу. Сваке године! Наоко немам роден, нико одне не живим, ја сам, због сабора, у дучин Драгачевац. Још ви из мога Врања поново. Ја у Гучу, заета, поново морам. Не због победе и признања, већ због ових дивних људи.

ЈУНУЗ ИСМАИЛОВИЋ, КАПЕЛНИК ПОВЕДИЧКОГ ОРКЕСТРА:

— Шта да кажем? Ја више и не умем да гонорим. Зар је могуће да сам у оваквој конкуренцији победио? Срећан сам, срећан... Прогно не знам како да се номанам... Свакако бих од радости, победом бих негде, плакао бих својој се у неки ма...

„Расковничари“ у Гучи

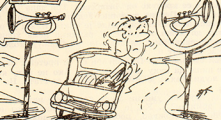
Песници са села у Гучи

На Десетом драгачевском сабору сеоских труба први пут су, прошле године, наступили и песници са села, чланови друштва „Сунцокрет“ и сарадници часописа са „Расковница“, који излази у Горњем Милановцу.

На саборској приредби „Су сунцокрет на сунцу“ и на изложби радова у дубокују на коме Поповића—Попа и кестељаче Бранимира Чекеврића—Точара, родно поздрављени, своје стихове су читали: Добрица Ерић, Обрен В. Целовић, Бора Савић, Драган Сарачевић, Милена Јовановић, Радомир Рубановић, Мочина Теша, Милош Јуковић, Милутин Басковић и Петар Белковић.

Нови и стари аматерски занат

Гуча

Наши гости

Распуштеница

Звалачки се у лењине које разгранате. Довлази ми у јаругу душе пречетљивих и сепчаних ружа.

Обичник од мене. Распуштеничу чека те време. Обред Д. ВАСИЉЕВИЋ (Прањани)

Буклија

Пљачка хајла у тој речи која нас лежи од немице.

Потпуца се безболношћу од рета до рета, од лица до лица. И никад њено троце јаско не гаче српике ни срце јаско.

Тако и срце које се свјета око несле-биа буклија.

(Из збирке „Буклија“) Добрица ЕРИЋ

НАЈБОЉИ ТРУБАЧ

РАДОВАН БАБИЋ

Други Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан је у Гучи 15, 16. и 17. септембра 1962. године. На сабору се појавило шест сеоских трубачких оркестара.

За прву трубу драгачевског сабора проглашен је Радован Бабић из Милићевог Села, а за најбољег оркестра — трубачи из Косерића.

Најлепше одевен стубачи у народној ношњи био је Кривомир Стрелић из села Грчаје, док је за најлепше одевене стубаче у народној ношњи проглашена Раузенка Јанковић из Котраже. Назив најлепше обученог момка у народној ношњи припао је Драгомиру Давидовићу из Горањина, док је најлепше обучена девојка у народној ношњи била Злата Жинковић и села Рогаче.

Преко 15.000 посетилаца било је у Гучи за време одржавања другог Драгачевског сабора сеоских трубаца.

ПРВА ТРУБА БАКИЈИ БАКИЋУ

Трећи Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан у Гучи 7. и 8. септембра 1963. године. На Сабору се појавило 15 сеоских дуваачких оркестара.

За прву трубу Драгачевског сабора, односно за прву трубу Србије, проглашен је Бакија Бакић из Брања. Другу трубу добио је Станко Главоњић из села Горањина, а трећу Рака Костић из села Лукока код Бољена.

Назив најбољег оркестра додељен је трубаџима из села Лукока, друго место припао је трубаџима из села Брања, а треће трубаџима из Брањске Бање.

Меморијална награда професора Музичке академије у Београду покојног Младрага Васиљевића, која је утврђена прва приг, додељена је Срећку Обрадовићу и селу Грчић.

На трећем Драгачевском сабору сеоских трубаца било је преко 20.000 посетилаца.

ЗЛАТА ТРУБА РАКИ КОСТИЋУ

Четврти Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан је у Гучи 12. и 13. септембра 1964. године.

На Сабору се појавило 15 трубачких оркестара. За прву трубу четвртог Драгачевског сабора, односно за прву трубу Србије, проглашен је Рака Костић из села Лукока код Бољена, за другу трубу проглашен је Бакија Бакић из Брања, док је трећу трубу освојио Савко Савијевић из Сврзулице.

Најбољег оркестра сачињавали су трубаџи из Брања, други оркестар био је блез-музика из Лукока, док је треће место припао трубаџима из Прекоколице код Владичиног Хаћа.

Жира публике доделила је своју награду Срећку Обрадовићу из села Грчића.

На четвртог Драгачевском сабору сеоских трубаца било је присутно око 30.000 посетилаца.

Као гости, на Сабору су се појавили чланови оркестра рудара из Трбоваца.

ПОБЕДНИК ПЕТОГ САБОРА — ЈУНУЗ ИСМАЈЛОВИЋ

Пети Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан је у Гучи 4. и 5. септембра 1965. године. На сабору је учествовало 14 сеоских трубачких оркестара.

За прву трубу петог Драгачевског сабора, односно за прву трубу Србије, проглашен је Јунуз Исмајловић из Прекоколице код Владичиног Хаћа, док је другу трубу освојио Радован Бабић из Милићевог Села, а трећу Рака Костић из Лукока.

Назив најбољег оркестра припао је трубаџима из Лукока, друго место припао је трубаџима из Милићевог Села, а треће трубаџима из села Крвавица код Титовог Жајца.

Жира публике прогласила је за своју прву трубу Станка Главоњића из Горањина, који је свирао у саставу оркестра из Грчића.

Меморијална награда покојног професора Музичке академије у Београду Младрага Васиљевића, за најбољег одевачку мелодију, припао је оркестру из села Грчића.

Као најмлађи учесник Сабора, проглашен је награђен десетогодишњи Слободан Никитовић, а као најстарији Панто Нестељковић.

Културно наслеђе

СТАРИ ГОМЕЊИ БЕЧВАРА И КАБЛАРА

Најстарија помињана неких од овчарско-кабларских мањистара у писаним документима потичу са краја 14. века (мањистар Благошећеве 1372. г.), помињене 15. (мањистар Ваванеде 1402. г.) и краја 15. века (мањистар Никоље 1489. г.). Међутим, још увек, време настањања ових мањистара у науци није прецизно одређено. Постоје различита мишљења у вези са њиховим из ставању и 12. и 14. век, а други у време после коначне пропасти Србије 1459. године, када су Турци опљачкали њихов крајевине.

Сависни су оскудни подаци о делатности ових мањистара у 15. веку, што наводи на предпоставку да су у честим ратним сукобима много страдали.

Мањистар Срећеве

рађани, нарочито код неких у виду да су се налазили на (неистојно) граничној линији између Деспотовине и области које су Турци заузели после 1389. године. Касније у 16. и 17. веку, особито после обнове Пленске патријаршије, често се у овим селима помињу овчарско-кабларски мањистари и то, скоро увек, у вези писаних и преписаних књига. Врањанска Срба на стару технику рукописа у време када се у Европи увекло усавршава рад на штампаним књигама, свако, стоји у вези са укидањем штампарија на српском тлу које су екстернаде под притиском турских краљева крајем 15. и у првој половини 16. века. То су били урлици који су утицали на стварање нових преписивачких центара између којих овчарско-кабларски мањистари имали велики значај. Још се 1829. године само у мањистару Никољу затекло око 224 Србуљарско-писаних књига. Према области мањистара у Овчарско-кабларској клисури, рад десетих година пронаоге велики Бук Караџић забележио је предање сачувано код монаха: да су изнад мањистара Благошећеве и Јованова постојале куће у којима су биле смештене неке врсте скиторија за преписивачке књига. Он наглашава да се чак и у овим мањистарима „мачи и поје“ у цркви из рукописних књига. И у мањистару литургијског карактера се ови мањистари као једно од жаришта преписивачке делатности 16. и 17. века. Да су се ту у 16. и 17. веку интензивале књиге потарбује и не мали број објављених записа са рукописних остатака у овим преписивачком центру. Осим тога онда су се чували и много других рукописних различитог порекла.

Да поменемо само чувених Никоље Јеваневиће које Буча Даничић приписује Хвалу Христујану, писцу Вољоског пастира из 1404. године (после Првог светског рата изгубљено) и Каранско Јеваневиће које се данас чувају у каси цркеног суда у Краљеву.

Мониси ових мањистара по знавали су и технику повезивања књига. Називе, у мањистару Никољу чува се и данас метални калуш из 16/17. века којим су утискивани украси у кожане повезе књига писаних у овчарским и кабларским мањистарима. Поред музичарима, мањистара управљивана рукописно, о којима нас обавештавају записи са књига насталих у овом преписивачком центру.

Својим сликарским квалитетима ови мањистари су икона првог половине 17. века у овчарско-кабларским мањистарима драгоцине је за проучавање иконографског средњовековног сликарства и слада међу најбоља остварења сликарског дога. Иако ретко, својом архитектуром, рукописним и штампаним књигама, црквеним намештајем, каменом пластиком и предањима примењене уметности — мањистари ове групе представљају значајне споменике културе у овим селима. Од посебно су значајна за подучује у коме се налази (на крчићу рај), јер су били једна од културних делатности у њему током 16, 17. и 18. века.

На основу тога што се у 17. веку развила преписивачка делатност нарочито у 16. и 17. веку у времена „тешка и нужња“ која се настава и у 18. веку и што су на тај начин извршили мислићу чина културног наслеђа из доба државне самосталности; до тога што су у првој и другом српском устанику активно учествовали у борбама против Турака — они су задовољни са квалитетом, у којој су размешени на релативно кратком остају један од другог, с правом називани Српска Света Гора и као комплекс мањистара представљају једну специфичност у нашој земљи путу Атоа у Грчкој. Иако су неки од њих новијег времена, односно илехове старе цркве имену сачувани, заједно са осталим објектима неразвијану целину која је био разлог да се они сви региструју као споменици културе.

Данас их има десет: Благошећеве (17. век), Иљине (1839), Никоље (17. век), Јованова (1698), Успену (1698), у подножју Каблара на левој обали Западне Мораве и Ваванеде (1874), Ваванеде (1837), Прекоколице (1838), Срећеве (1818) и Свете Троице (17. век) с десне стране Мораве, на наднива Овчара. У Народној музеју у Београду чува се печат још једног мањистара који је припадао овој групи и био припадник св. Георгију Међутићу, погодно се не зна где се налазио.

Душанка РАНКОВИЋ — ВУЧИЋЕВИЋ

Лепотица из Горањина

Њердан бисерину

Драгачево ружом оравајно,
паду ружом, паду болоском...
(Наробна песма)

У Драгачеву, од памтеника:
песма: Вазда; реска:
Драгачевска... Ко капаља
розица у цветној чашици. Мило-
звучна и питка! Разгалаје и
памти: исторевоме. Памти:
виљу, смрт што се закруптава-
шила... И: блажи. Па: тежи
и снажи...

Са усне на усну капаље.
Дилем драгачевски. Из бу
кадице памукајце; ко бердан
бисери, звекни ил бисери.
Рагузда крв под грлом, „Ја-
тачки замодљене, базом свету
отворена“. Сажме љубав.
Па: туга и бој. И: насцеди
живот човеком. Траје: подло
жана менаш, ил' зборувану.
Ко роса осушачи, ил' цвет
лишан сун корена.

„Езничком пастиреву ви-
чан, Никола Стојић, професор
Јелица матерњег, свеодо-
мно Драгачеву знаи, не-
дољомо везан за родну гу-
бу, обавилом водети драгаче-
во, осојне и богачне: због
те недомашне нам дивотне,
жетвје речите и звуковне. Из
врше саборнице; бисери! У
бердан; уздаре нам неизме-
рно.

„Драгачевке!“ Да се пам-
ти. Јер: „данашна предче не
предња нема, итегачеви не
ничег сем песме нема; бисер-
но.“

Распевано Драгачево — светковина народне музике

Песме Сабора, још једна културно-забавна манифестација у нашем крају постала је традиционална. И позната.

Реч је о „Распеваном Драгачеву“, које се, у току зимског периода, организује у нашем крају. У готово свим насељима формираше се фолклорне групе, које веома успешно раде на оживљавању изворног народног мелоса. Оне певају тради, забављачке, коначке, колевке, рабајачке, сватковне и друге песме, затим песнари на старим народним инструментима и дају естетске прикљадне народних обичаја.

„Распевано Драгачево“ има такмичарски карактер и на њему учествују по више стотина аматера. До сада су највише успеха имале групе из Горњачи, Виче, Каоше, Граба, Зеова, Пухова, Љивца, Кретаца и Милотиња.

Оне групе учешћем наступали у програмима Радио Београда и Радио Чака, док је група из Виче учествовала у телевизијској серији „Село моје“ свеједна треће место и почетну награду. Сем тога, фолклорна група из Виче учествовала је овог лета и на Југословенском фестивалу фолклора у Коприву и Алашару.

Група из Горњача

Најбоље фолклорне групе, победници са овогдишњег „Распеваног Драгачева“ забављачке постојне и на Југословенском драгачевском сабору сеоских трубаца.

слоаве Србије ничег над пе-
сином нема! Поклонички те-
жио извору: Никола Стоји-
ћ Драгачевци продуковани.
Дођовљени. Да то благо не-
измерно не урне. Тајне стар-
иш дупа; збура!
У тајностост им ронио.
Оне: драгачевске и свачије
— исторевоме. Бележио, бе
лежио, бележио: Никола Сто-
јић. Због нас: дивне залаго-
ве из уста зборувану отимао.
Љубоване: драгачевске. И:
слободарче...

И ону што ојачио, кад се
инговара. Уздицају!

Што ме ниташ, стара Јелко,
микоко ми је жасно мачко?

Ов је бачица расцветана:
реска су ми пудрљави.
Очи су ми перанске,
рике — трине јоргована.

Једрина животна, на пре-
фињену жичу песничку, у
човеку обичном што се раз-
пела, узхваћена. Драгу, сре-
ном, зборувану отид. Љубован
ка: дивљаше свакојаког до-
стојна. Срице, ко жетит на
цвету, затрепери кад је се
такне. О, како је мудра ова
једноставност драгачевска.
Још: антологичка! (Ал ни-
је усмелена) У њима: љуб-
вај, бој, бој и туга, и човек крај
путаш, орање и жетва. Илнк

љубав понајвише. Како бру-
јем разгалаје, мудрајно!

Киме вада, трава расте,
— што је година;
акој брело, криле очи,
— што ми дођаја.

Пробраним песмама испри-
чао је живот драгачевски. И
јеник дрвеним дочаран. Гу-
ске: нежипом и лирском
третпавошћу повозено, и за-
говетно још.
Труд се Николни више-
труко исплатило! Сваком, ко
срца за песму, народу! Има,
бердан не овај бити драг!
Такве су „ДРАГАЧЕВКЕ“;
тај бисур што оплемелује!
Речник на крају књиже:
Знатна ризница такође. И
синакс фрефективни! (моти-
ви драгачевски). Тако на-
оросе дучу, па ваза; зву-
чана, мирисне дилем. Ето: та-
ко, после „ДРАГАЧЕВКИ“.

Па хвала оном што је ври-
лети драгачевске, осојне и
богачне, знатичељаше обла-
зно. Да их од зборувану от-
имао. Па хвала и онима који
нам то Стојићеве уздарје
у књиго (ко житин сноп, сви-
ралом оплемелује) свезао,
да нас походи.

Златно зрње дивне наро-
де у бердану завокован! Да
се памти за по вјекје јако-
мно! Звучни билуљ лире још
неурале! Нит јој се у без-
мерно пружајало.

Душа се Николни позла-
ћела! Ал да усмелена не
бује! То јој порука у за-
клету.

Миладин ВУКАСАЉЕВИЋ

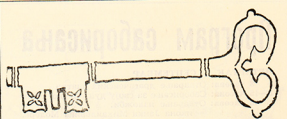
Између легенде и стварности

КАКО СУ ГУБЕРЕВЦИ ДОБИЛИ ИМЕ

На јужним падинама пла-
није Јелице лежи животи-
сно драгачевско село Губе-
ревици. Интересантно је пре-
доче о томе — као је доби-
ло баш такво име. А предање
каже: пред турском налетом,
у овај крај прво дошло пре
ци Странџица и Вурџица, па
кад их они, који за мена до
воше, питаху какав је то
крај, они одговорише: „Закр-
чисмо добар губер зебе“.
И тако од г у б е р а наста-
доше Губеревици.

Веома је живо и предање
да су баш Вурџици и Стран-
џици у косовској битци „д-
ли 17 коњаника и сабаја у
Иван у селу је најброј-
нија фамилија Плизнашица, а
у њој основа, прича каже, пре
200 година Радула, који је
дошао негде од Ђаковине и
лих Пели, и који имавше
шест синова, од којих пото-
цима (Игњат, Милован, Пу-
кашин, Тарпало и Радослав)
оставише потомство.

П. РАОВИЋ

Награде

- Прва, друга и трећа труба
- Први, други и трећи оркестар
- Прва труба публике
- Меморијална награда „професор Миодраг Васиљевић“ за најизворније музицирање
- Награда за најбоље одсвирано коло
- Награда за најбоље одсвирану марш
- Награда за најбоље одсвирану песму
- Награда најбољем бисерни
- Награда најбољем бубњару
- Победницама у народном вишебоју
- Награде доделују: „Илустрована политика“, „Политрибуна“ из Новог Сада, новинарка и друга предузећа, Београдска бачка, установе, удружења друштвени-политичке организације и Сабораи одбор.

ПОНОВО РАКА КОСТИЋ

Шести Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан је у Гучи 12. и 13. септембра 1966. године.

На Сабору се појавило 18 сеоских дуваачких оркестара

За прву награду шестог Драгачевског сабора сеоских трубаца проглашен је Рак Костић из Лукова, док је друго место припаало Осману Салијевићу из Владичиног Хаћа, а треће Радовану Бабићу из Милотиња.

За најбољег оркестар Србије проглашен је блех-музика из Лугодина код Сурдулице. Друго место припадо је сеоским трубачком оркестру из Прекодолца код Владичиног Хаћа, а треће трубаична војводина код Владичиног Хаћа, у Гучи.

Живи публике доделио је своју награду Радовану Бабићу из Милотиња Села. Сабодан Никитовић добио је, по други пут, награду као најмлађи трубац на Сабору, док је Јован Костић стар 77. награђен као најстарији трубац.

Оркестру Сабана Салијевића из Сурдулице доделена је меморијална награда професора Миодрага Васиљевића за најизворније одсвирану народну мелодију.

Оркестар Милотиња Станиновића из села Крапаваца код Титовог Ужича добио је прву награду за најбоље одсвирану народну песму. Награду за најбоље одсвирану марш добио су трубаичи из Прекодолца код Владичиног Хаћа, а трубаичи из Врљаца, са Бакијом Вакићем, добио су награду за најбоље одсвирано коло.

Награду за први наступ на Сабору, коју додељују грађани Гуче, припала је трубаичком оркестру из Милотиња.

На шестом Драгачевском сабору сеоских трубаца било је преко 50.000 посетилаца. Као гости, на Сабору су учествовали трубаичи из Купуља код Врљаца, који су извојили музичку народну музику

ОПЕТ ГУНУЗ И СМАЈЛОВИЋ

Седми Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан је у Гучи 1. и 2. септембра 1967. године.

На Сабору је учествовало 17 оркестара.

За прву трубу награду проглашен је Јунуз Исмајловић из села Прекодолца код Владичиног Хаћа. Другу награду добио је Добриновић Срећановић из Мађанске, а трећу Гадовар Јовановић из Грелнице.

Живи публике је за најбоље одсвирану песму доделио прву награду тридесетогодишњем трубацу Слободану Никитовићу из Кошерића.

За најбољег оркестар проглашени су чланови блех-музике из Врљаца. Друго место припало је трубаичама из Прекодолца а треће трубаичама из Милотиња Села код Ужиче Пожеге.

На Сабору је било више од 55.000 посетилаца.

Млади Драгачева даровали пут завичају

Вероватно да од већ историских, омадлинских радних акција Замач — Сарајево и Врчко — Вановице, па до пролетарских — Београд 70., није било ни једне значајније у нашој земљи, а да ној није узела учешће и омадлина Драгачева. Али,

1968., 1970. и 1971. по један летњи месец, младост Драгачева даровала је свом завичају. Даровала га је на путу Вучковина — Горњи Дубаи, Овогодишња, „Дубаи 71.“, била је и по радним и по свим осталим резултатима веома успешна. Да је то та-

Живот у логору, после рада на траси, био је веома ни тежак. Тако је 29 омадлинца заварило припреме за полагање III и IV године школе за основно образовање од раслих, уз помоћ друге просветних радника. У исто време 47 омадлинца је учествовало у обуци за стицање возачких дозвола А и Б категорије.

Нису изостале ни спорте и културно-забавне активности, а „живео“ је и бригадирски лист „Ударник“, који се „продао“ за 2 цигаре и зрно шибнице“ и из кога вам преносимо „временски протону“: „Хладан талас макарона проиђе ка Вучковина. Ситуација са кобационом се не мења. Очекујемо да ће Бог поживети кишу, Љубу (неговимани) и куварку.“

Но, да млади не знају само за шалу казује и податак да је, поред великог броја специјалних похвала, за показано залагање на траси и примеран однос према друговима и читавом животу и раду у логору, на својим трудима njih 30 понело значке ударника а 14 „значке другарства.“

И зато, када овај пут Псеудеља за путевне из Гуче потпуно заврши, и њиме српском септембра за Горњи Дубаи крене први аутобус, славу међтана придружнице се, поноси на своје дело, и младићи и девојке — учесници акција „Дубаи 68., 70. и 71.“

Предраг РАОВИЋ

По трећи пут Рака Костић

Осим Драгачевог сабор сеовских трубаца одржан је у Гучи 21. августа и првог септембра.

На Сабору је учествовало 11 оркестара. За прву трубу Драгачева проглашен је Рака Костић из Лукова. Друга награда проглашена је Јунузу Исмајловићу из Прекодолца, а трећа Станку Гањковићу из Горачина.

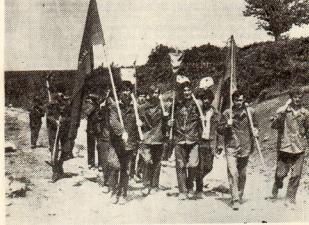
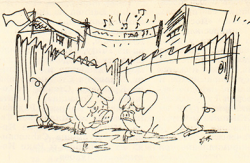
Назив најбољег оркестра припао је трубањима из Врњаче. Друго место припао је трубањима из Криваца код Титоног ујача, а треће екини из Сурдулице.

Меморијалну награду професора Музичке академије у Београду Милошара Блажевића добио је трубањски оркестар из Мишиневог Села.

„Златна труба“ жирија публике припао је Друштву Сабиниовић из Лугојнице, док је за најбољег бубњара проглашен Нефад Исмајловић из Прекодолца.

На осмом такмичењу трубаца било је близу 70.000 посетилаца.

— Ево како изгледају трубањски сабори на планини Рака Костић. Они се одржавају, постоје али неће бити у Беогу амалија...

Бригадери на путу Вучковина — Г. Дубаи

Легенда

БУЈИНА СТЈЕНА

Путујући из Чачка за Ивањичу један турски бег изврати у Горачићима младу девојку, која је, поред пута, чувала стоку. Дочекана и Ивањичу силом је натера да се потурчи и постане кадуња.

Млада била никад није за боравила своје порекло, па је тражила прилику да побегне.

То је једнога дана и учинила.

Међутим, без спазу да је Драгачева побегла и са Турцима се да у потеру. Систину је на Моравачкој градини, али она крете градине у намери да се некога склопи. Турци одишу коње и пешаче наставе то чекати.

Млада Драгачева дође на једну велику стену изнад Мо

чно, казује и неколико података: За 33 дана 86 омадлинца — пољопривредних произвођача, просветних радника, ученика у привреди, студената... дао је 19000 радних часова на уређењу шакрми, капија, банисна, растурању камена и шљунка — у дужини од 6 — 10 км.

Пословице из Драгачева

Не цвета ружа да себи мирине. Ко сучице семе сеје — златним српом жане дан. Тиша је тиша и кад не леги. Нема живота без слободе. Извор не извире само ради воде.

Из репортерске белешнице

Драгачевци по други пут на Церу

УЧЕСНИЦИ ПЕРСКЕ БИТКЕ ПОСЛЕ ПЕДЕСЕТ СЕДАМ ГОДИНА ПОСЕТИЛИ МЕСТА НА КОЈИМА СУ 1914. У НЕСАМОЉИВОМ ЈУРШУ ПОТПУНО РАЗВИЛИ ЕДИТНЕ АУСТРОУГАРСКЕ АРМИЈЕ И ОБЕЧАНИ СЛАВОМ УШЛИ У СВЕ ВОЈНЕ ЦЕЛБЕНИКЕ СВЕТА

Аутобус се зауставио пред спомеником у Текеришу. Настаде тишина. Грла замукосе у пола речи. Узбуђење је достигао највишу тачку.

У оцима Драгомира Лазовића, Јована Јовановића, Милоша Пртењака, Будимира Пантелића, Јеврема Миловиновића, Милине Бишенића, као и у оцима осталих носиоца Албанске споменице око мене, блиснуче ватре за које се мислило да су давно савршено погашене.

Главе се подигоше. Леђа се исправише. До мажорне ови људи су имаћи осамдесет девет, осамдесет осам, осамдесет шест, осамдесет пет, осамдесет година... Сада ни улопа толико.

Прво је шкрипнула дрвена нога Милутина Рендулића. Затим се чуо шпалат: „Текериш... Текериш!“ На споменик је положен венац. Запалене су воштанице.

„Слава палим ратницима!“ Остали X и XI пука Друге, Степине армије у ставу мирно одају последњу пошту изгинулим херојима: Собима и Чезима сакрањеним у заједничку гробницу.

(Припадници 28. прашког пука, аустро-угарске војске, пали су до једног не испуњених метка на Србе и тако себе херојски жртвовали за слободу Србије и своје земље.)

Навиру успомене. Говори се узбуђено, испрекидају. Мнози покушавају да се сете шта се све догађало у ноћи између 15 и 18. августа 1914. године. И три дана после.

ТЕКЕРИШ, ЦЕР, ИВЕРАК, МАЧКОВ КАМЕН, ТРОЈАК, КОСАНИН, ГРАД, КИЖ. У рандина нема хране. (На врху Кижа, обустог најрежњом тандом аустриских хаубица и пољских топова, стајао је Степа и мирно командовао Другом армијом као да је на маневрима а не у најкрвавијем, одсудном боју.)

На Церу се кренуло од Лазарева. Три дана је трајао усилени поход. Падале су кише. Једном је тучао и град. Кроз пошпане ошане прозирало је благо. Влага је одлапала са коже и дубље. У рандина нема хране. У његовим дувана. Умор склапа очи. Одабављује колена те снажи чак кледају.

Кови су фрктали. Проињаићи су се претели. Замојри неће нише да вуку топове и карте. Ако не мгу коњи, морају људи. Таква је команда. Не сме се стати. На Цер, Напред.

Куда иду они уморни људи који себе називају војскоци и армијом? Ко је тај који мисли да са њима препреча „нездржљиво, победоносно“ надирале снаге,

равце, на кад су се Турци приближили скочи са ње у реку и утону се.

Од тада народ то место зове Бујина стјена.

ИМЕНУ ОД ЗОРЕ ЗЛАТНЕ

(Једној поетеси)

Неко
ко је изговорно реч имена Твог
при криштењу
мора да је имао топулу и нежну душу
сагледати од зоре
златна

И море да је тако блато
сјало срце тог дана
и бокорило се јутро
љубављу
а једна размишља
скејно се корјела те вечери
и ко малишан свако
око најбољег цветца
у патукој долази једној младежи
— ко ја да са Теа Те у мори једног времена
иснио и исплакао...

Редовник РУБАКОВИЋ

(Срезојевци)

ЈОШ ЈЕДНОМ БАКИЈА БАКИЋ

Девети Драгачевски сабор сеоских трубаца одржан је у Гучи 30. и 31. августа.

На сабору је учествовало 14 оркестара.

За прву трубу Сабора проглашен је Бакија Бакић из Врњача. Другу трубу добио је Рака Костић из Лукова, а трећу Радован Јовановић из Грделице.

Најбољи оркестар, овога пута, био је из Мајданека, са трубачем Добрињем Стојановићем. Друго место припало је оркестру Јумузу Исмајловића из Премошана, а треће оркестру Станка Главновића из Горачића.

Меморијалну награду професора Милорада Васиљевића, за најизворније музичаре, добио је оркестар из Драгачевског села Ргуду, а награду љубавне оркестар из села Крвалача код Титоваг Ужича.

Оркестар Бакије Бакића из Врњача добио је награду за најбоље одиграну изворну народну песму, награда за најбоље одиграно коло припала је оркестру Милана Николића из Грделице, а награда за најбоље одиграну марш оркестру Станка Главновића из Горачића. Најбољи бубњар био је Нешко Исмајловић из Сурдулице, а најбољи басиста Влашко Петровић из Лукова.

На момачким надметањима награде су добили: Предраг Коначевић из Гуче (гађање сватовске јабуке), Михаило Сеничић из Горачића (најбољи рвач) и Бранко Поповић из Јежвинце (бацање камена са рамена).

На Сабору је било преко 70.000 посетилаца.

РАПОВ ГРОБ

Војвода Новак из Горачића био је уредно за свој народ збег у једном потоку под бродом Врњача. Ама, изабј-

них Рапо Буричића пронађе збег Турцима, који на изненад нападу и побегу рају, измачао човек, који не успе да побегне.

А нада војвода Новачић, како су Новак због ниског раста звали, и Кара-Ворђино доба, постиде зликовци једног дела Драгачева, узврата Рапа Буричију и даде да га посеку.

Поток у коме је настрадао Новакова раја сада се зове Рајачна, а место на коме је посечен Буричија народ зове Рапов гроб.

Забележио:

Р. М. МАРИНКОВИЋ

МОЈА МАЈКА

Нежност твоја дала ми још плаћи кога коса.
Одавно су се твоје уморне кости пожељале
са земљом сеоског гробља поред неравног пута,
а очи се одређене релативне расцепале
на брањено мотре да твоје дете
у шикми не залута.

(Из збирке „Оркуцаји“
Можљиво ТЕШИЋ)

ЗАГОНЕТКЕ ИЗ ДРАГАЧЕВА

У црној шуми био проглаван.

(Пела на гласи)

Оно на оно, оно у оно, оно кроз оно, оно у оно.
(Казан „чуцавац“ и буре)

У крвавој коленици немирно одојче.
(Срце)

Посејано златно семе, искласало златно класје, а
нигде златне пшенице.
(Сунчеви зраци)

Три му ноге из задњег виле.
(Тројожак)

КРАЈПУТАШ

На раскршћу мога Драгачевског села
накривљен крајпуташ ратника са Цера.
У Стеновој војсци он трубаџ беојине,
а хтјео је као кај јурици свјетине.

А на месту окол иде споменик стоји
растакан са мајком наследио му био.
С Оркуцаји кад је крено
са мајком се поздравно:
„Ако брже, стара, ја у рату место,
крајпуташу овде нека буде место!“

Повијала је мајка камен покрај пута
место надре своје, једнички резулти.
Грлина за нежно, сузом завањала,
и јуначка слова често целањала.

Одавно је мртва и мајка,
мрста кућа оста — нема потомака.
Споменнику нико не долази више,
да прочита што на њему пише.

Накривљени камен врхом мајке жури,
зарастао у коров дане дотрајава.
Одавно га нико прочитати није —
мажовину трубаџ и епиграф крије.

СЛАВО НИКОЛИЋ
(Зеопе, Драгачево)

Летевце из Драгачева

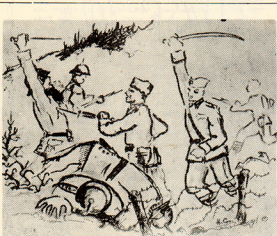
ЗЛАТНА

Пљачкајући и робећи Драгачево
ужички Турци плаћу, лена
робља урари приликом и на
жео бекати. Турци је не хте-
деше оставити, већ се на ко-
њима даду у потеру за Злат-
но. Ама, лена Златија, ка-
ко су је из млаоште звали,
бејаше бржа и од њихових
коња.

Док су, идући из Велачи,
Турци плаћали чајаве, лена
робља урари приликом и на
жео бекати. Турци је не хте-
деше оставити, већ се на ко-
њима даду у потеру за Злат-
но. Ама, лена Златија, ка-
ко су је из млаоште звали,
бејаше бржа и од њихових
коња.

Дуго је мегреница бежа-
ла, али се на крају уморела,
па су је обесни Турци суги-
тали и исекли на коњима.
Место на коме је исечена
робљина Златна налази се у
селау Турцима и зове се Злат-
на.

Илустровао Н. Стојић

одморних и посебно припремљених и опремљених елитних трупа Ниховог гарсона, краљевског и апостолског величанства Франца Јозефа I?

У сусрет им долазе избуле.

— Децу нам побине... Кнери и снахе сиповаше.

Куте поплашше. Мужевци и сипови су негде са вама. Обес-
те.

Јединце Друге армије стожу у Поцерују у току но-
ћни. Одмах заузимају положај за борбу.

Три дана усмињеног марша. Један сат одмора, па: „Нок
на пушки. Тако напред. Ускочи. СВИ!“

Кри је шикнула. Обилазла је и побегло и победничка.
Нож је заиграо језину игру смрти. Јауци. Ропаци. Кас-
није су плањуће пушке. Трупама бомбе. Рикнули топони.
Тако је почела црна битка.

Четири армије. Четири стотине хиљада људи. Три
дана као у гротлу разареног вулкана. Три поразе. Осмех
победе.

Људима су се придружиле и жене из Драгачева и других
крајева Србије... Стигле су на бојиште већ други дан.
Оставиле су дометну храну и прихватиле се топова, муници-
је, ранака.

После боја, 26. августа, опет је грануло сунце. Тишина
је деловала неочекивано. На све стране лежали су људи
у плавој и сивим униформама. Да није потока крик изгле-
дало би да спавају.

Почело је да заудара. Аустроугарске елитне армије,
Друга и Шеста, испраћене са помоћу уз звуке „Редечки
марш“ да као капамена експедиција проуру кроз Србију,
стигну до Солига, а касније и до Петровграда и Мокше
распадале су се у трулежу на самом прагу Србије.

Победници су већ певали:
„Лови Шабо, да видиш,
шта је српски Текешић...“

Вест о победи брзо се пронала. И о погнудим. Опет
се иде на Цер. Креће и Петров Јањовић. Три дана тако,
три овамо. Вуку вољени његовог погнудог брата. Вуку
с Цера у Драгачево у Зеопе.

Када смо се вратили у Лучане и Гучу дуго смо гледали
за сваким од оних старих људи.

На ратнику су ми изгледали тако крпки, поносити,
млади — вечити.

Н. Стојић

О високој вредности надгробника и крајпутаца из Драгачева и књижевној вредности њихових споменика у посљедње време све више се шине. Књижевник Бранко П. Радичевић објавио је пре неколико година, о њима и посебно монографију под називом „Плава линија живота“.

У овом броју наредних листина објављујемо прегрнут епитафа са драгачевских споменика. Пошто се Сабар одржава у година у којој прослављамо 30. годишњину устанка, читаоцима смо припремили епитафе са споменика ратникама, које су забележили професори Ниска Стојић из Гуче и Радојко Николић из Чачка и Радован М. Маринковић, новинар „Чачаког гласа“.

20. фебруара 1893. год.

Милану Ружицању, члану оца, суди,
Јанку Стевановићу, Ђивану Јеревању,
Панту Цоловићу из Горњиха,

Милану Николићу, Максиму Цоловићу,
Датру Тепојићу, Марку Тепојићу, Миловану
Трпачићу, Теодори Вошевићу, Антонију Стоји-
чићу, Милану Калачарићу, Драгану Басарићу
и Милану Басарићу из Дубравца,

Јанку Милутинковићу и Милану Јорван-
ићу из Живинице.

Поменицама браћанима општине Горњиха-
ске преко брњачама у Горњиха 20. фебруара
1893. год. у обради својих грађанских досто-
јана и законима законички пред и слободом од
наследна имовинама владајућа у под управом
тадашњих министара Царсковојско-Рајско-
не 1893. год.

Споменик наш код овога гроба није ни о
паци за слободу златне Уставе, закон и за
закон права.

Ми браћиме Ва Србин не стајемо.

Споменик овај год, видљиво обележио
грађанске браћанима, видљиво обележио
одноше припадност припадности ратникама
год 20. фебруара 1913. год.

(Споменик жртвама Горњиха буне, Горњиха)

За слободу

Збогом отаџ, збогом браћо
и ми збогом сестре миле
ја отаџко да за наред
себи створима заједношћу
за слободу ја ова пао
и за Српство живот дао
овојкој се овог света
од 20 својих дана
А слободу знате шта је
која мирни живот даје

Далеко там крај мора, тако десим ја
ВЕЛИСАВ КУЛАШЕВИЋА из овог села. Ро-
ђен 22 марта 1884 год. с Државном 20 марта
1916 год, као војник I чине у батаљону
Писа Поповић из Горњиха и остарио је у во-
јску у Солуци.

На се стране цела црпеће
давојкој савет неће
црпеће да је са се
прерада шта се ми нешто,
Златан се брло жито,
не се брло Европска сила
прерада жито тако
на златану бити лако
Златан се брло жито,
ја нешто да ми жито
ја нешто да ми жито

(Трпаче)

Златане овој споменик који
нек нешто ко ратника воли
нек нешто ко ми жито оста
која рече оштра му је проста

АНТОНИЈЕ ЈОВИЧИЋА из Живинице који
часно погинуо 49 год. II чета I батаљон X пука
II позива Европског рата погинуо на Кошвој
15. августа 1914. год.

(Крајпуташ у Живини)

Споменик овај што на брегу сјаја
и овде се диже
браћо и сестре првиће му жалбе
и виђите шта се овде нише.

Споменик показује ми Милована З. Ми-
лованковића из Трпача бившег војника 2-е
позицијске батерије швајц. дивизије који
погинуо 38. год: с браћом своју отаџбину
и родну у пролету у борњи Македоније и војни-
цима Надељују 13. априла 1918 год. и тако
је сасрвањем. Бог да му душу праско.

Овај спомен подишло му његова супру-
га Стоја и синови Драгутин, Десот и Ан-
дрија Милованковић из Драгачева.
Писа Тихомир Д. Петровић из Дис-
ца у 1930. г.

(Гробоје у Трпачу)

Под овом студеном стјеном тихо почива
роб Војски благапоштомачки Господин Милути-
н Илић из Гуче пречестнији прота и драбур
коментар Драгачевској војској робовођи
и резултате цркве и војне савезниј ратоборац
за слободу отечества који е у 85 годинам ста-
рости своје поколовсе 14 јануарија 1914 год.
у Беоци му Драгач.

Владимир Јурик Силеком Протви постаји
му овај мраморни споменик 1831 год.
(Пача на гробу Проте Гучанина у порти
своје цркве у Гучи)

Овај спомен из 186 год. Јанку Стојићу
из села Драгачева погинуо II чета I батаљон
X пука у пушкој саби из Беоца у мају
1884. год.

(Гробоје на Гламочу, Драгачини)

Страну Војиновићу брло војински земља
којим бившег војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-

Овог војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-

Милош Дубра

Поклон отаџбине мене младо у бој позва
да слободу браним од странеца душника:
Шабла и Маљора, Турца и Буњара.
Млади живот дао отаџбини својој,
а слободу сини дојовину својој.

(Лиса, Живојин Јововић)

Трбуа сенири у бојне Дрине,
у бој зове: еј Србине!
Соко први из своје стјене
и поведе оца швајца.
(Припадник Бригаде Мајсторовић)

Збогом, брате Младене, синови и сјако Драга!
Ја пољуби и рат
и срдобице женимамама
(Кривош Кривош Драгачић)

Овог војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-

(Зеоце)

Овде почива вој војски Радоиса Тулаја,
погинуо 60 г. Крајин је војник био у цару I.
нобрају 1893 г.

(Зеоце)

Преко јана билеког погинуо роб брло
Никола Илић, бивши војник II чете војске
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-

(Гробоје)

Овде почива роб брло
Дрвош Недовић
III чете у рату против Турца из Беоца
и бившег ратника војникама стројке пре-
седних општине бившеке кои бившег војника
и бившег ратника војникама стројке пре-

(Гробоје)

Стани брлош путничке
заступања узбавије
и протрчао оца слова
на нешто што се сјаје
Овај спомен показује дичног Србина
Милоша Чворовића из села Турча погинуо
робом 1887 год. а погинуо 14. септембра 1943.
год. од окупатора Немаци.

(Турчи)

Браћо и сестре читајте света
прочејте спомен мога чужког века
(Писим Дуњић, когинуо 1941., Негришири)

И славија код чужде у кори
стегнени се иде су моји драги
(Вуксан Радојић, погинуо 1943. Г. Дубац)

Пуче пушка у моја доњу
увршени да цветиња на мом прозору
како пуче тако плању
убице и телеме на крвињској прању
(Драгиња Дуњић, погинула са двоје дече
1943. Негришири)